

Stanisław Skórka

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

ORCID: 0000-0003-4876-8660

Architektura informacji dla początkujących

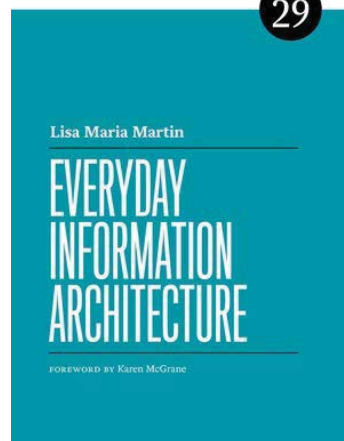
Lisa Maria Martin, *Everyday*

***Information Architecture*, 2019 ISBN:**

978-1-937557-74-4

A BOOK APART

29

Kreatywna organizacja informacji tworzy nową informację.

R. S. Wurman

W roku 2019 ukazała się kolejna pozycja z serii wydawnictwa A Book Apart, które, jak możemy przeczytać na jego stronie, wydaje „Krótkie książki dla ludzi, którzy projektują, piszą i kodują”¹. Pozycja, o której mowa, to *Everyday Information Architecture* (pol. Architektura informacji na co dzień) autorstwa Lisy Marii Martin. Książka składa się z sześciu rozdziałów, podsumowania, linków do źródeł oraz indeksu. W czterech pierwszych rozdziałach omówiono m.in. znaczenie organizacji informacji, audyt treści, elementy składowe map witryn (kategorie i etykiety) oraz zamieszczono wskazówki, jak połączyć je w strukturę. W rozdziale piątym *Nawigacja i wayfinding* przedstawiono sposoby ułatwiania użytkownikom odnajdywania drogi do poszukiwanej strony, w ostatnim rozdziale natomiast omówione zostały zastosowania i wskazówki tworzenia taksonomii.

Monografię otwiera ciekawy wstęp autorstwa Karen McGrane – zadane przez nią na początku pytanie: „Dlaczego to tam umieścili?” można uznać za pytanie naszych czasów, a formułowane przez użytkowników będzie swoistym papierkiem lakmusowym

¹ Cytat ze strony internetowej wydawnictwa A Book Apart, [on-line:] <https://abookapart.com/> – 7.10.2021.

w testowaniu jakości architektury informacji. Ponadto McGrane dostrzega brak kryteriów (ograniczeń, zasad, reguł), które ułatwiałyby znajdowanie informacji w sieci – jej zdaniem omawiana tutaj książka jest próbą wyjścia naprzeciw tym potrzebom; przewodnikiem, który powinien ułatwić projektowanie organizacji treści.

We wprowadzeniu znajdziemy też inny ważny akcent uzasadniający istotność roli projektanta informacji. Autorka jako przykład podała przypadek Waltera A. Pleckera – lekarza, za którego sprawą w stanie Wirginia wprowadzono ustawę *Racial Integrity Act*², która znacząco ograniczyła prawa osób ras innych niż biała. Wskazała, że głównym celem ustawy było zmniejszenie liczby kategorii ras do dwóch: białej i kolorowej, co w efekcie przyczyniło się do brutalnej dyskryminacji osób o innym niż biały kolorze skóry. Opierając się na tym przykładzie, autorka argumentuje, że role projektanta, programisty, copywritera, pozornie mające niewielkie znaczenie, także wywierają wpływ na codzienne życie człowieka, np. na to, w jaki sposób wyszukuje, wykorzystuje i rozumie informacje. Nie należy więc bagatelizować znaczenia tych profesji.

Książka *Everyday Information Architecture* adresowana jest do osób zajmujących się projektowaniem architektury informacji (AI) lub jednego z jej elementów, które autorka wyróżniła, opierając się na książce Louisa Rosenfelda, Petera Morville'a oraz Jorge Arango³. Pisząc o organizacji informacji, nawiązuje do jej historii, m.in. taksonomii Karola Linneusza i klasyfikacji dziesiątej Johna Deweya, nazywając je strukturami (*frameworks*) oferującymi zasady porządkowania treści. Przybliżyła pięć kanonicznych zasad organizacji informacji autorstwa Richarda Saula Wurmana, tzw. LATCH (ang. zatrask), tj. wg lokalizacji (*location*), alfabetycznie (*alphabet*), chronologicznie (*time*), wg kategorii (*category*) i hierarchicznie (*hierarchy*)⁴. Do każdego kryterium przedstawione zostały dobre praktyki. Autorka przywołuje za Wurmanem twierdzenie, że organizując informację, dokonuje się w niej zmiany. Kolejność pojawiania się informacji, treść poprzedzająca ją lub następująca po niej, sposób, w jaki ją rozszerzamy lub kondensujemy – wszystko, co robimy, aby uporządkować informację, zmienia jej znaczenie (s. 4). Autorka sięgnęła również do opracowań rozszerzających koncepcję LATCH, m.in. artykułu z bloga Katherine Bertolucci⁵.

Pisząc o kategoriach, autorka stwierdziła, że ich tworzenie jest pierwszym krokiem nadawania struktury stronie internetowej. Zwróciła także uwagę, że wśród użytkowników internetu występuje tzw. „ślepotą na struktury” w sieci (*structural blindness*) – analogiczna do zjawiska niedostrzegania drzew w przestrzeni miejskiej (s. 36). Opierając się na własnym doświadczeniu, zaproponowała cztery kryteria

2 Biogram W. A. Pleckera: *Plecker, Walter Ashby (1861–1947)*, Encyclopedia Virginia, [on-line:] <https://encyclopediavirginia.org/entries/plecker-walter-ashby-1861-1947> – 19.10.2021.

3 L. Rosenfeld, P. Morville, J. Arango, *Architektura informacji w serwisach internetowych i nie tylko*, przeł. R. Meryk, wyd. 4, Gliwice 2017.

4 R. S. Wurman, *Information Architects*, New York 1997, s. 17.

5 K. Bertolucci, *UnLATCHed: Richard Saul Wurman's Theory of Limitations*, Isis Information Services, [on-line:] <http://www.isisinform.com/unlatched-richard-saul-wurman%e2%80%99s-theory-of-limitations/> – 21.09.2021.

tworzenia kategorii dla zawartości w postaci cyfrowej: według potrzeb użytkowników, celów firmy, aktualnego stanu treści oraz przewidywanej przyszłości treści (s. 39). Omawiając etykiety, czyli nazwy kategorii, linków, tytułów itp., autorka wskazała cztery cechy ułatwiające ich zrozumienie przez użytkowników: przejrzystość, specyficzność, integralność i spójność.

Ciekawe informacje znajdują się w rozdziale poświęconym nawigacji, zawierającym omówienie tzw. struktur nawigacyjnych, z którymi jako projektantka autorka miała do czynienia. Typologię tę należy traktować jako subiektywną. Zawiera zarówno rodzaje nawigacji, np. nawigację główną, podrzędną, społeczną (*social navigation*) (s. 77–78), jak i elementy interfejsu, które służą do znajdowania drogi, np. nawigację stopkową (*footer navigation*) i wyszukiwanie (*search*) – dobór wspomnianych rodzajów wydaje się niejednolity w porównaniu do znanych w literaturze przedmiotu typologii nawigacji autorstwa Jamesa Kalbacha⁶ oraz Rosenfelda, Morville'a i Arango⁷. Ponadto pojęcie nawigacji społecznej zostało zdefiniowane jako linki do mediów społecznościowych, co może być przyczyną wieloznaczności – piszący te słowa zetknął się z tym terminem już wcześniej, jednak w zdecydowanie innym znaczeniu. David Benyon⁸ nawigację społeczną zdefiniował jako „nawigację w kierunku grupy osób”, innymi słowy: podążanie za linkami, które wybrali inni ludzie. Łatwo dostrzec, że w omawianej książce znaczenie tego terminu jest odmienne od zacytowanego wcześniej. Być może w ramach badań nad architekturą informacji należałoby uściślić rozumienie niektórych pojęć, szczególnie tych, za pomocą których dokonuje się charakterystyki i oceny użyteczności oraz organizacji informacji w środowiskach informacyjnych.

Wśród złych praktyk w projektowaniu nawigacji wymienione zostały m.in. „szybkie linki” – odnośniki umieszczane w specjalnej kategorii, która wydaje się nieoczywista dla użytkowników. Zdaniem autorki niełatwo znaleźć uzasadnienie dla tworzenia osobnego miejsca dla tego typu linków, ponieważ trudno precyzyjnie określić, co w danym kontekście oznacza wyrażenie „szybkie” (Il. 1); lepszym rozwiązaniem zaproponowanym w książce jest nadawanie logicznych nazw kategoriom z odpowiednimi odnośnikami (s. 87–88).

Projektant serwisów internetowych znajdzie w książce sporo praktycznych porad, m.in. gdzie umieszczać wskazówki nawigacyjne dla użytkowników (s. 82–89), jak tworzyć i zarządzać taksonomiami, czyli metodami porządkowania informacji (s. 99–110), jak przeprowadzać audyt treści (s. 19–22).

Sięgając po omawianą tu pozycję, autor niniejszego artykułu założył, że oto dostajemy do rąk książkę, dzięki której poznamy przykłady zastosowania metod i zasad AI w życiu codziennym. Być może wynikało to z porównania jej m.in. do książki Donalda Normana: *The Design of Everyday Things* (Cambridge 2013) i jej

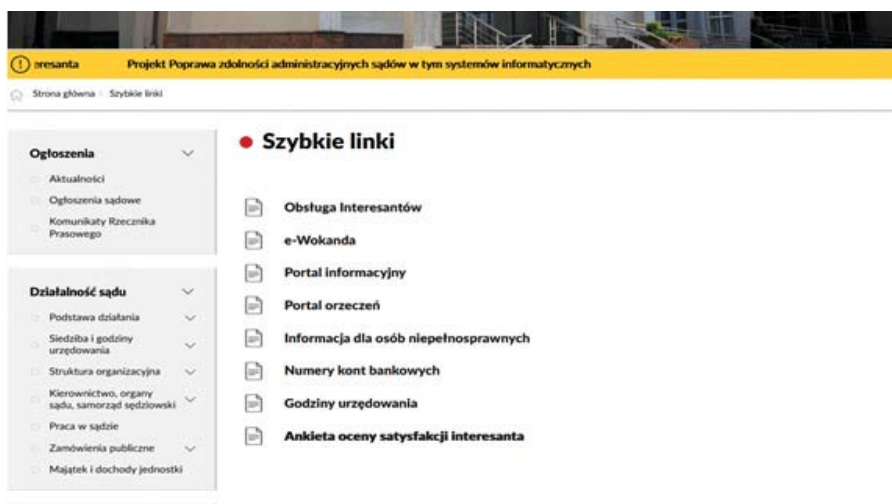
---

6 J. Kalbach, *Projektowanie nawigacji strony WWW. Optymalizacja funkcjonalności witryny*, przeł. T. Walczak, Gliwice 2008.

7 L. Rosenfeld, P. Morville, J. Arango, dz. cyt.

8 K. Höök, D. Benyon, A. J. Munro, *Editors' Introduction: Footprints in the Snow*, [w:] *Designing Information Spaces: The Social Navigation Approach*, eds. K. Höök, D. Benyon, A. J. Munro, London 2003, s. 4.

polskiego tłumaczenia *Dizajn na co dzień* (Kraków 2018) czy monografii Barbary Kamińskiej-Czubały: *Zachowania informacyjne w życiu codziennym* (Kraków 2014), które faktycznie odnosiły się do projektowania i funkcjonalności przedmiotów codziennego użytku oraz sposobów wyszukiwania różnorodnych informacji. Dlatego nieco rozczarowuje fakt, że wbrew tytułowi omawiana książka to przede wszystkim kolejny poradnik projektowania architektury informacji stron WWW – można uznać, iż jest to kompendium na temat AI oparte na publikacji Rosenfelda, Morville’a i Arango z licznymi odniesieniami do innych autorów, np. Wurmana, wzbogacona przykładami z doświadczeń autorki. Lektura odpowiednia dla osób chcących dowiedzieć się, czym zajmuje się AI, gdzie i jak ją zastosować, projektując informację na potrzeby publikacji w internecie. Na uwagę zasługuje ponadto spora liczba cytowań z literatury przedmiotu prawdopodobnie słabo znanej polskiemu czytelnikowi. Podsumowując powyższe rozważania, można skonstatować, że nadal brakuje na rynku monografii podejmującej wątek powszechności zastosowania i zarazem znaczenia architektury informacji w życiu codziennym.

Il. 1. Fragment witryny Sądu Okręgowego w Siedlcach. Widoczne są tzw. „szybkie linki”. Źródło: oprac. własne na podst.: <https://www.siedlce.so.gov.pl/sos/szybkie-linki>

Bibliografia

- Bertolucci K., *UnLATCHed: Richard Saul Wurman's Theory of Limitations*, Isis Information Services, [on-line:] <http://www.isisinform.com/unlatched-richard-saul-wurman%e2%80%99s-theory-of-limitations/> – 21.09.2021.
- Höök K., Benyon D, Munro A. J., *Editors' Introduction: Footprints in the Snow*, [w:] *Designing Information Spaces: The Social Navigation Approach*, eds. K. Höök, D. Benyon, A. J. Munro, London 2003.

Kalbach, J. *Projektowanie nawigacji strony WWW. Optymalizacja funkcjonalności witryny*, przeł. T. Walczak, Gliwice 2008.

Kamińska-Czubała B. *Zachowania informacyjne w życiu codziennym. Informacyjny świat pokolenia Y*, Warszawa 2013.

Norman D. A. *The Design of Everyday Things*, Cambridge, Mass.–London 2013.

Norman, D. A. *Dizajn na co dzień*, przeł. D. Malina, Kraków 2018.

Plecker, Walter Ashby (1861–1947), Encyclopedia Virginia, [on-line:] <https://encyclopediavirginia.org/entries/plecker-walter-ashby-1861-1947> – 19.10.2021.

Rosenfeld L., Morville P., Arango J. *Architektura informacji w serwisach internetowych i nie tylko*, przeł. R. Meryk, wyd. 4, Gliwice 2017.

Wurman R. S. *Information Architects*, New York 1997.